

A főépítési rendszerről

1972-ben kezdtem az építész szakmát a Fővárosi Tanács épületében lévő BUVÁTI-ban. Akkor még nem volt főépítész sem a kerületekben, sem a fővárosnál. Pedig hajdanán nem csak főépítész volt a jelentősebb városokban, hanem főmérnök és főkertész is. A Fővárosi Tanácsnál és annak jogelődjénél is az építészeti-városépítési kérdésekkel a VIII. Ügyosztály (a közbeszédben csak „nyolcosztály”) foglalkozott. Ennek a vezetője volt Budapest kvázi főépítésze és ő vezette az általa létrehozott tervtanácsot.

A 60-as évek végén, a 70-es években Heim Ernő, Pongrácz Pál, Láng Tivadar, Gáspár Tibor töltötték be ezt a posztot. Később Schömer András és jómagam a rendszerváltás idején. A „főépítész” címet nem használtuk, az csupán a 90-es évek elejétől

folyamatos. A tervtanácsok működésére nagy hangsúlyt fektettünk. Gyakorlatilag minden jelentősebb fővárosi terv megmértetett. Ismert és elismert kiváló építészek voltak a tagjai, mint például Rácz György, Szrogh György, Virág Csaba, Jánossy György vagy Reimholz Péter. De képviseltette magát a Minisztérium és az összes társszakma prominens személye is, mint a közlekedés-, közmű-, táj- és kertépítész, műemléki szakágak küldöttei. Összesen 70 fő. Természetesen alkalmanként csak 10–12 fő, akiket kifejezetten a téma szakértőiként hívtunk meg.

A tervtanács teljesen nyilvános volt, a tervtanácsi tagokon kívül a tervezők és a beruházók vettek részt, de elvileg bárki érdeklődő részt vehetett. Működése gyakorlatilag megfelelt a mai tervtanácsoknak. A legfontosabb vezérlő elv az esetleges tervezői hibák kiküszöbölése és a segítő szándék volt. Segíteni a tervezőknek, segíteni a hatóságoknak és az építetőknek egyaránt. A tervtanácsokon elhangzottak alapján sokszor változtak meg előnyükre a tervek. Bár senki sem szerette, ha a tervét elutasították vagy bírálták, ha módosítani kellett vagy éppen újratervezni, ám számtalan esetben még is köszönték utólag az ajánlásokat, tanácsokat, mert a terv érezhetően sokkal jobb lett, mint volt eredetileg.

Egy évtized alatt több mint ezer tervet véleményeztünk. Most hirtelen három terv emléke dereng: a két leghosszabb és a legrövidebb. Egyik a Mammot Bevásárlóközpont homlokzata, amit vagy nyolc alkalommal tárgyaltunk – sikertelenül. A másik a Budavári Sikló, szintén nyolc alkalommal – de sikeresen. Végül is olyan lett, amivel szinte mindenki elégedett volt (tervező: Wild László).

A legrövidebb tervtanács a Bajcsy-Zsilinszky úti (tervezett) USA nagykövetség épülete volt. Tervezte: Robert Arthur Morton Stern, világhírű amerikai építész, a Yale Egyetem dékánja és 12 munkatársa. A tervezői ismertetés után sem kérdés sem hozzászólás nem volt, így egy perc alatt

elfogadásra javasoltam a tervet. Nem is volt mit kifogásolni, vagy hozzátenni, hiszen az ezer terv közül talán ez volt a legtökéletesebb, amit valaha láttam. A tervező nem értette, hogy mi történt, mert már több mint 20 országban tervezett, de olyan még nem fordult elő, hogy valamiért ne kritizálták volna a tervét. Természetesen nagyon boldog volt és jó hangulatban távozott. Sajnos a ház nem épült fel, helyén más tervező, más épülete valósult meg.

A Fővárosi Tervtanáccsal párhuzamosan még működött a minisztériumi (központi), a hegyvidéki (elsősorban a budai kerületek kisebb épületeit felügyelve), majd később a kerületi-, műemléki-, megyei- és városi tervtanácsok. A főépítési rendszer kialakulásával természetesen a tervtanácsok megalakulása és működtetése a főépítészek feladata lett és ma is az. Az évek során azonban sokminden változott, ezért most kíváncsiak vagyunk, hogyan működik ma a főépítész és az általa működtetett tervtanács a fővárosban, a megyékben, a városokban és a kisebb településeken. Ennek bemutatására két Építész Közlöny számot szenteltünk, szintén a jobbitás szándékával és hogy a szakma, illetve az építetők is jobban megismerhessék a gyakorló főépítészeket és a tervtanácsokat.

Eltér István
főszerkesztő, a MÉK alelnöke

A Fővárosi Tervtanács tagjai az 1990-es évek elején

Aczél Gábor, Dr. Aczél Péter, Albrecht Ute, András István, Balázs Mihály, Baliga Kornél, Barta György, Basa Péter, Berényi András, Berényi Mária, Dr. Bényei András, Dr. Csemege Attila, Dr. Csorba Zoltán, Dr. Dalányi László, Dévényi Tamás, Eltér István, Ferka András, Dr. Fiala István, Finta József, Dr. Hajnóczy Péter, Hegedűs Péter, Janáky István, Dr. Jámor Imre, Kapitány József, Kapy Jenő, Kassai Ferenc, Kálmán Ernő, Klujber Róbert, Koris János, Koszorú Lajos, Körmendy Imre, König Tamás, Lázár Antal, Locsmándi Gábor, Marosi Miklós, Dr. Mecszi József, Meggyesi Tamás, Molnár László, Dr. Nagy Béla, Nagy Tamás, Pazár Béla, ifj. Peschka Alfréd, Pottyondy Péter, Ráday Mihály, Reimholz Péter, Roth János, Skardelli György, Dr. Szabó György, Szilágyi Kinga, Szűts Zsuzsa, Turányi Gábor, Vargha Mihály, Z. Halmágyi Judit, Gáspár Anna, Péter Annamária, Fegyvernek Sándor, Arnóth Ádám, Lampert Rózsa